

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ЦИФРОВИХ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМАХ

*Корват О. В., канд. екон. наук., доцент
НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України, м. Харків*

Цифровізація поступово трансформує суспільні економічні відносини. Сучасні підприємства все частіше використовують прогресивні цифрові бізнес-моделі. Екосистемна модель є найскладнішою, втім має значні можливості.

Цифровою екосистемою є соціально-технічна система, у якій постачальники та споживачі активів взаємодіють на базі цифрової платформи [1, с. 9]. Платформи дозволяють масштабувати діяльність, прискорювати та оптимізувати бізнес-процеси, знижувати витрати, отримувати позитивні мережеві ефекти. Завдяки цим конкурентним властивостям екосистемна модель руйнує традиційні підприємницькі структури [2, с. 41] та реформує економіку, перетворюючи її на платформну або економіку екосистем.

Умови діяльності підприємств у цифрових екосистемах характеризуються не лише більшими вигодами, але й новими специфічними ризиками. Цифрове середовище вимагає удосконалення інструментів ризик-менеджменту.

В разі переорієнтації бізнесу на екосистемну модель у підприємства зростає рівень інформаційних ризиків. Вони набувають нових характеристик і стають значущими для стійкості бізнесу. До них відносять ризики інформаційних систем, інформаційно-комунікаційних технологій, шахрайства в кіберпросторі, кіберзагрози, некоректність обробки даних, порушення інтелектуальної власності, виток приватної або конфіденційної інформації тощо [3, с. 232-233].

До особливих ризиків екосистеми належать ризики, пов'язані з діяльністю компанії-організатора екосистеми, яку називають оркестратором [2, с. 49].

У наукових дослідженнях екосистему часто представляють як спільноту учасників, що вільно взаємодіють між собою без ієрархічного управління [4, с. 4]. Проте управління екосистемою здійснює оркестратор. Саме він встановлює правила доступу та співпраці в екосистемі, умови й алгоритми роботи. Оркестратор має доступ до всієї інформації, що використовують і генерують учасники, він врегулює скарги, стежить за функціонуванням екосистеми. Його мета – це прибуток.

Компанії-платформи, що є оркестраторами екосистем, можуть становити значні небезпеки для бізнеса [5, с. 171]. Чим більше платформа стає основним інструментом в операційних процесах, тим вище у підприємства ризики контрагента, пов'язані з безперервністю функціонування платформи та інформацією, що на ній зберігається.

Існують ризики використання оркестратором інформаційних даних учасників екосистем для власних цілей, а також ризики дискримінації бізнесу з боку платформи. Дискримінація може проявлятися в технологічних або інформаційних проблемах цифрового обслуговування, виражатися в невідповідних або непрозорих умовах партнерства. Якщо залежність бізнесу від екосистеми стає максималь-

ною, створюються сприятливі обставини для зловживань оркестратора. Враховуючи вищезазначене, відносини оркестратора з учасниками мають регулюватись державою, але підприємствам доцільно усвідомлювати ризики екосистемної моделі.

В умовах швидких і хаотичних змін зовнішнього середовища ідентифікація ризиків діяльності, моніторинг їх рівня, вчасне реагування на небезпеки є вкрай необхідними. Цифрова економіка дозволяє вирішувати задачі з ризик-менеджменту через застосування автоматизованих систем і програмних продуктів, зокрема ERP і MES систем, когнітивних обчислень, аналітичних програм SAS [6, с. 95]. Програмне забезпечення вміє обробляти інформацію з цифрових платформ і контролювати ризики в режимі реального часу.

Слід відзначити, що цифрові інструменти з управління ризиком не здатні виявити всі потенційні небезпеки. Крім того користувачі програм і цифрових сервісів з ризик-менеджменту можуть потрапити у залежність від власників цих інструментів з відповідними небезпеками.

Отже, в економіці екосистем виникають специфічні ризики для бізнесу. Цифрові інструменти дозволяють спрощувати підприємствам аналіз та розробку рішень з ризик-менеджменту. Ризики, пов'язані з оркестраторами, не ідентифікуються та не оцінюються учасниками екосистем. Пошук інструментів управління ними як на мікро, так і на макро рівнях має стати предметом подальших досліджень.

Перелік посилань:

1. Koch M., Krohmer D., Naab M., Rost D., Trapp M. A matter of definition: criteria for digital ecosystems. *Digital Business*. 2022. Vol. 2. Iss. 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.digbus.2022.100027>.

2. Семенов А. Ю. Екосистеми цифрових платформ як фактор трансформації бізнесу в умовах цифрової економіки. *Вісник КНУТД. Серія Економічні науки*. 2019. № 4. С. 39–50.

3. Корват О. В. Інформаційні ризики ведення бізнесу в умовах цифрового розвитку. *Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки* : тези доповідей VIII Міжнародної наук.-практ. конф. (9 жовт. 2021 р.). Вип. 8. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2021. С. 232 – 234.

4. Благодир Л. М. Цифрові бізнес-екосистеми як специфічна форма координації господарської діяльності в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2099>.

5. Wu J., Xu J., Zhou Y., Zhu X. The Current Situation and Future Trend of the Platform Economy. *Proceedings of the 2021 3rd International Conference on Economic Management and Cultural Industry (ICEMCI 2021)*. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Vol. 203. P. 168-175.

6. Кифяк В.І. Інституційне забезпечення управління ризиками бізнесу в умовах цифровізації. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 28. С. 85-98.